

Bierumer School

naar een toekomstbestendige invulling van dit bijzondere gebouw

Beleidsplan 2022-2025

EEN SCHOOL IN BIERUM

1.1 Inleiding

In een dynamisch gebied dat getekend wordt door verdronken dorpen, windturbines, rechtlijnig getrokken akkers en kronkelende maren door natuur, landbouw en (offshore) industrie biedt Bierumer School kunstenaars ruimte voor productie en presentatie.

Bierumer School is gericht op experiment en ontwikkeling, waarbij kunst vragen stelt en niet altijd uit is op een antwoord. Een plek voor de verbeelding van het niet direct benoembare. Een open en actieve vrijplaats voor kunstenaars in alle disciplines.

Aan gastkunstenaars vraagt de Bierumer School met hun werk een speelse, analytische, maar ook kritische dialoog aan te gaan met de omgeving.

De locatie van de school leent zich door haar geschiedenis en verankering in het land voor het breder trekken van disciplines en onderwerpen.

De voormalige lagere school is gebouwd in 1921 na een brand van de oorspronkelijke school uit 1919. In 1961 en 1986 is het pand uitgebreid. Op donderdag 2 juli 2015 sluit de Christelijke basisschool CBS Bierum haar deuren. Het pand wordt omschreven als een middengang school op rechthoekige plattegrond onder rondgaand schilddak. Beeldbepalende ligging aan de Hereweg. Ensemble met de naastgelegen schoolmeesterswoning. Het pand staat op de gemeentelijke lijst van karakteristieke panden.

Sinds 2016 realiseert de Stichting Bierumer School gastateliers, presentaties en bijzondere projecten in en vanuit de voormalige school aan de Herenweg 12 in Bierum.

Het gebouw bestaat recentelijk 100 jaar en werkt de stichting Bierumer School aan een toekomstbestendige invulling van dit bijzondere gebouw. Hierbij ondersteund door Roemte; een stichting die ondernemende maatschappelijke initiatieven in Groningen van de grond helpt te komen.

1.2 Bierum

Bierum is een wierdedorp met een rechthoekige structuur en telt ongeveer 575 inwoners (CBS 2021). De wierde stamt uit de vroege middeleeuwen. Tot 1990 was Bierum het hoofddorp van de gelijknamige gemeente. De ruimtelijke structuur wordt hoofdzakelijk bepaald door het voormalige borgterrein aan de zuidzijde. Op dit terrein werd in het begin van de zestiende eeuw de borg Luinga gebouwd. In 1825 werd de borg afgebroken, maar het omgrachte terrein is nog steeds zichtbaar.

Tot 1850 concentreert de bebouwing in het dorp zich rond de hervormde kerk. Tussen 1850 en 1900 verdicht de bebouwing zich en vindt uitbreiding plaats langs de uitvalswegen. Hierdoor ontstaat de karakteristieke rechthoekige dorpsstructuur. In deze periode wordt het aantal

voorzieningen uitgebreid met onder andere diverse winkels, een gemeentehuis, gereformeerde kerk en begraafplaats. Het dorp heeft namelijk een verzorgende functie voor het omliggende gebied.

In de periode 1900 – 1940 verdicht de bebouwing binnen de rechthoekige structuur zich. Aan de Hereweg worden vrijstaande woningen gebouwd, evenals een school, gereformeerde kerk met gebouwen voor nevenfuncties en een landbouwmechanisatiebedrijf. In de periode na de Tweede Wereldoorlog wordt het dorp aan de oostzijde uitgebreid. Ook wordt in deze periode aan de oostzijde van het voormalige borgterrein een bejaardencomplex gebouwd.

1.3 Bierumer School

Bierumer School wil een platform bieden aan met name jonge kunstenaars voor het maken en presenteren van werk dat op een andere manier niet tentoongesteld of gemaakt kan worden. Dit vertaalt zich in de praktijk vaak naar unieke installaties gebaseerd in en op het kenmerkende schoolgebouw, waarbij vaak de relatie met de omgeving wordt gezocht. Bierumer School is tegelijkertijd een presentatie-instelling voor hedendaagse kunst voor de regio Noord-Oost Groningen.

De stichting heeft ten doel: het bieden van een platform voor productie en presentatie van hedendaagse kunst en cultuur, gericht op experiment en ontwikkeling, in een publieke setting. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

De stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door: het bieden van artist-in-residence plekken; het organiseren en/of faciliteren van exposities, presentaties

en projecten; het aangaan van samenwerkingsverbanden met aanverwante organisaties.

Bierumer School maakt onderdeel uit van Noordenaars; platform voor presentatie- instellingen en kunstinitiatieven in Noord-Nederland en Bierumer School is aangesloten bij AiR Platform NL; een samenwerkingsplatform voor artist-in-residence initiatieven en partners om met elkaar in contact te komen, informatie en ervaringen uit te wisselen, en samenwerkingen en projecten op te zetten in Nederland, Vlaanderen en daarbuiten. Verder is de Bierumer School lid van De Zaak Nu; de belangenvereniging voor Nederlandse presentatie- en postacademische- instellingen voor beeldende kunst.

Presentatie- en postacademische- instellingen voor beeldende kunst zijn onmisbaar in een gezond, levendig en divers ecosysteem van de beeldende kunst. De grote en kleine, nieuwe

en gevestigde presentatie- en postacademische- instellingen vormen samen een cruciale functie in dit ecosysteem als het gaat om: talentontwikkeling, het aangaan van experimenten, het ontwikkelen van (alternatieve) netwerken, het doen van onderzoek, de productie van nieuw werk en het verankeren van beeldende kunst in de eigen omgeving. Dit deel van de beeldende kunstsector is uniek omdat zij zich in zijn activiteiten actief verhoudt tot vragen die spelen binnen deze lokale context en tegelijkertijd een belangrijke speler is binnen het internationale veld.

De Zaak Nu

Opererend vanuit een lokale context is Bierumer School door haar netwerken verbonden met het Noorden en de rest van Nederland en zelfs Europa, en zet ze Bierum en de Gemeente Eemsdelta mede op de culturele kaart.

1.4 Activiteiten

Gedurende 2021 was Bierumer School *Tijdelijke Binnenlandatelier* van het Mondriaan Fonds, waarmee ze kunstenaars de mogelijkheid bieden in een stimulerende omgeving in Nederland bijzonder werk te maken en te komen tot een uitwisseling van ideeën en inspiratiebronnen. Dit heeft ons geïnspireerd om op deze voet verder te gaan. De Bierumer School nodigt jaarlijks vier gastkunstenaars uit voor een residency van twee maanden, waarbij nieuw werk gemaakt en gepresenteerd wordt. De gastkunstenaars worden hierbij uitgedaagd met hun werk een speelse, analytische, maar ook kritische dialoog aan te gaan met de omgeving.

Voor de invulling van de artist-in-residence zoekt Bierumer School mede de samenwerking met Frank Mohr Institute in Groningen. Ook lopen er gesprekken met Hi-Lo, de organisatie (voortgekomen uit Into the Great Wide Open) die een kunstmanifestatie voorbereid in 2023 rond het Waddengebied en kansen biedt tot realisatie van een groots werk rond Bierum dat hier tot stand komt. Verder worden de contacten met Duitsland aangehaald, waaronder die met het Edith-Russ-Haus in Oldenburg. Daarnaast werkt Bierumer School aan specials, waarmee ze kan aansluiten of aanhaken op de actualiteit of initiatieven van anderen, zoals de *Open Monumenten Dag*, *Atelierroute van Eems tot Westeremden*, Jaarmarkt, festival *Terug Naar Het Begin*, etc.

De *Bierumer Schoolkrant* is een platform voor kunst in de vorm van een krant die uitkomt bij iedere nieuwe gastkunstenaar en huis-aan-huis verspreid wordt in Bierum en op culturele

plekken in de provincie Groningen. Gastkunstenaars worden uitgenodigd een bijdrage te leveren in de vorm van beeld, tekst, foto's, tekeningen, poëzie, en/of columns. Hiermee biedt de krant een unieke gelegenheid voor uitgave van werk op de deurmat van de inwoners van Bierum.

Rond gastkunstenaars en presentaties worden educatieve programma's ontwikkeld voor kinderen door de educatief medewerkster van de Bierumer School. Dit aanbod wordt via het IVAK uitgezet bij de scholen. De kinderen maken als onderdeel van het educatieve programma zelf kunst, die dan gepresenteerd wordt in de Bierumer School als kindertentoonstelling en goed bezocht wordt door de kinderen, hun ouders en familie.

Naast het gastenverblijf, gastatelier (lokaal 02), presentatieruimte (lokaal 01), presentatiezolder en de speelplaats waar wisselende kunstenaars werken en nieuw werk presenteren zijn er twee vaste atelierruimtes (lokaal 03 + peuterspeelzaal en de gymzaal).

De Bierumer School is het hele jaar door ieder weekend open voor publiek. Er wordt werk (in ontwikkeling) gepresenteerd, er zijn artist-talks, openingen en finissages.

1.5 Organisatie

Stichting Bierumer School is een kunstenaarsinitiatief (vrijwilligersorganisatie) met een onbezoldigd bestuur. Het bestuur bestaat uit: Rianne Makkink (voorzitter), Saskia Leefsma (penningmeester), Katja van der Kamp (secretaris), Paul Giesen (gebouw). Het bestuur is bekend met de Governance Code Cultuur en past deze toe.

De dagelijkse organisatie is in handen van: Jan Pieter van den Bos (artistiek/ algemeen), Manja Kindt (artistiek/ algemeen/ financieel), Rolina Nell (artistiek/ algemeen/ publiciteit), Jorien Ketelaar (artistiek), Paula Biemans (educatie). Jan Pieter van den Bos, Manja Kindt, Rolina Nell, Jorien Ketelaar en Paula Biemans zijn allen werkzaam als professioneel beeldend kunstenaar en bieden de jonge gastkunstenaars artistieke en professionele ondersteuning.

De Stichting Bierumer School is gedreven in het realiseren van maak- en presentatie plekken voor met name jonge kunstenaars, hierbij actief de interactie zoeken met de omgeving. We zetten in op het behoud van het schoolgebouw in zijn functie als ontwikkelplek en als een toegankelijke plek waar veel dorpsbewoners herinneringen mee delen. Dit kunnen we echter niet alleen, hiervoor hebben we financiële ondersteuning nodig.

EEN BIJZONDER GEBOUW

2.1 Het gebouw

In juni 2002 is het boek *Een school in Bierum; honderd jaar christelijk onderwijs*, uitgekomen bij uitgeverij Profiel. Het boek beschrijft de geschiedenis en de betekenis van de school voor het dorp Bierum. De school sluit op donderdag 2 juli 2015, waarna CareX (leegstandsbeheer)

het pand in beheer krijgt en de Stichting Bierumer School er vanaf 2016 invulling aan geeft. Het pand heeft een maatschappelijke bestemming en is eigendom van de gemeente Eemsdelta. De gemeente is enthousiast over de activiteiten van de Bierumer School en haar culturele functie in het dorp Bierum, en zou het gebouw graag met behoud van de huidige functie willen verkopen aan de Stichting Bierumer School.

Het noordelijk platteland loopt verder leeg, blijkt uit de jongste bevolkingsprognoses van het CBS. Volgens het CBS krijgen bijna alle Groningse gemeenten in 2035 te maken met een dalende bevolking. Verreweg de grootste krimp in heel Nederland tekent zich af in het aardbevingsgebied in Noord-Groningen. In dit licht is het behouden van functies en het vergroten van de aantrekkelijkheid van het dorp Bierum waardevol. Het behoud van de Bierumer School draagt hieraan bij door haar publieksfunctie en het naar Bierum halen van gastkunstenaars en publiek. Bierumer School heeft als ruimte voor productie en presentatie van hedendaagse kunst al enige regionale en nationale bekendheid verworven mede door de netwerken waarin ze participeert, ze Tijdelijke Binnenlandatelier van het Mondriaan Fonds was en niet te vergeten door de activiteiten van de Bierumer School zelf. Voor de corona-crisis intrad kwamen er gemiddeld zo'n 1000 bezoekers van elder per jaar naar de Bierumer School, bezoekers die ook het dorp verkennen en een bezoek brengen aan de Luinhahof, Bakkerij Olinga of Camping Kiek op Diek.

Kunst-georiënteerde gemeenschapsactiviteiten kunnen bijdragen aan het opbouwen van veerkracht in dorpen. Dergelijke projecten bieden de kans om inwoners meer met elkaar en hun gemeenschap te verbinden. Inwoners zijn vervolgens meer bereid en beter in staat om samen te werken en bij te dragen aan hun gemeenschap, waardoor ze weerbaarder worden tegen de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden. Dat concludeert Gwenda van der Vaart die erop promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Het gebouw heeft een sterke emotionele waarde voor het dorp. Veel dorpsbewoners hebben hier op school gezeten en verhalen van vroeger als ze binnen zijn. De Stichting Bierumer School benadrukt in haar activiteiten en uitingen de aard van het gebouw en de geschiedenis daarvan. In feite is de functie van het gebouw niet veranderd en is het nog steeds een plek om je te ontwikkelen. We hebben daarom eenduidig gekozen voor de naam Bierumer School, ook met een knipoog naar stromingen als De Amsterdamse School en De Haagse School. Er ligt nog een idee in het kader van het 100-jarige bestaan, voor een audiotour-app met verhalen uit het recente en verre verleden van het gebouw, waardoor een tweede laag in het gebouw ontstaan en bezoekers het heden en het verleden kunnen ervaren.

De Stichting Bierumer School wil het gebouw en de sfeer van het gebouw zoveel mogelijk behouden zoals het was en tegelijkertijd toekomstbestendig maken. De bestaande structuur van het gebouw sluit dan ook juist heel goed aan bij de functie die de Bierumer School er nu aan geeft. De lokalen zijn door de vorm, hoogte en lichtinval perfecte ateliers en

presentatieruimtes. De prachtige houten zolder leent zich nu bij uitstek voor de presentatie van video- en lichtinstallaties. Hierdoor is een ingrijpende dakisolatie en daarmee het verdwijnen van de balkenstructuur dan ook niet nodig.

2.2 Toekomstbestendig

Het gebouw kampt met achterstallig onderhoud, lekkage en nog niet verholpen aardbevingsschade, waarin de gemeente Eemsdelta nog de nodige stappen wil zetten. De grootste uitdaging die er ligt is de energietransitie en de verduurzaming van het gebouw. Bij de huidige gasprijzen is het verwarmen van het gebouw een onmogelijke financiële opgave voor de stichting, ingrijpende energiereductie is dan ook noodzakelijk.

Het huidige schoolgebouw is rond 1921 gebouwd. Er zijn nadien een tweetal uitbreidingen geweest. Bij de laatste uitbreiding, met de peuterspeelzaal is in dat gedeelte isolatie gebruikt. Vanuit het huidige perspectief is dit echter onvoldoende, en zal het hele gebouw geïsoleerd dienen te worden. Wel zijn vrijwel alle ramen van dubbelglas. Zoals eerder opgemerkt willen we de zolder zoveel mogelijk ongemoeid laten en kiezen we daarom voor isolatie van de plafonds op de begane grond. In 2016 is er een Maatwerk Energie Prestatie opgesteld door adviesbureau Energie-besparings-advies.nl, onderdeel van CO-LA v.o.f. met daarin te nemen maatregelen. In het kort omvatten de maatregelen:

- Het (verbeterd) isoleren van het plafond en muren
- Aanbrengen van vloerverwarming
- stroomverbruik reductie d.m.v. bestaande verlichting vervangen door LED
- Gebruik zonnepanelen
- Cv-installatie vervangen door warmtepomp of soortgelijke installatie
- Aanleg van een ventilatiesysteem

De uit te voeren werkzaamheden zijn technisch uitvoerbaar en haalbaar. De uitvoering zal zoveel mogelijk door lokale en regionale bedrijven worden uitgevoerd.

2.3 Van stilstand naar vooruitgang

Terwijl de Stichting Bierumer School sinds 2016 een gestage ontwikkeling heeft doorgemaakt wat betreft organisatie, activiteiten en bekendheid is het gebouw zelf in een impasse geraakt. De gemeente Eemsdelta investeert niet meer in het pand, aangezien ze het willen afstoten, CareX doet alleen aan leegstandsbeheer en zorg dat alles blijft functioneren en de Stichting Bierumer School onderhoudt de binnenkant, maar kan niet investeren aangezien het pand niet van haar is. Daarnaast vergt zowel de aankoop als de verduurzaming een onlosmakelijk met elkaar verbonden investering die vrijwel tegelijkertijd moet plaatsvinden.

Er ligt een concept koopovereenkomst met de gemeente Eemsdelta, er is een Asbestinventarisatie, een Maatwerk Energie Prestatie, een Inventarisatie Aardbevingsschade

en een Bodemonderzoek. De rem op het geheel wordt gevormd door het rond krijgen van de financiering.

VOORUITBLIK

3.1 Voornemens

De organisatie van de Bierumer School is de afgelopen periode verstevigd door enkele bestuurswisselingen en de uitbreiding van de dagelijkse organisatie. De presentatieruimte (*Lokaal 01*) en schoolzolder, het gastatelier (*Lokaal 02*) en het gastenverblijf (*overblijflokaal*) zijn opgeknapt binnen de mogelijkheden. We geven invulling aan de Fair Practice Code. In de publicitaire uitingen zijn we consistent en eenduidig geworden. Al met al is de organisatie aan het professionaliseren, een ontwikkeling die we willen doorzetten.

Voor de komende jaren is onze ambitie:

- voortbestaan als een publieke plek voor productie en presentatie;
- organisatie verstevigen door uitbreiding met een aantal vrijwilligers;
- werken aan verdere verankering in het dorp;
- ons artistieke profiel en onze unieke positie in Noord-Oost Groningen te verstevigen;
- verwerving van het pand, om de continuïteit te kunnen garanderen, nu in beheer van (leegstandsbeheer) CareX;
- verkrijgen van financiële ruimte om uitvoering te (blijven) geven aan de Fair Practice Code;
- onze samenwerking met Academie Minerva en Frank Mohr Institute in Groningen verder verstevigen;
- publieksbereik vergroten tijdens reguliere openingstijden, door onze publiciteit te innoveren en te intensiveren;
- onze bekendheid ook buiten het Noorden te vergroten;
- vanaf april 2022 vaart er een ferry van de Eemshaven naar Kristiansand in Noorwegen, wat ons triggered om oude contacten nieuw leven in te blazen en te kijken naar mogelijkheden tot samenwerking en uitwisseling.

3.2 Financiering

De financiering van de Bierumer School blijft een terugkerend aandachtspunt, door het ontbreken van structurele financiering. Naast de financiering van de activiteiten ligt er de uitdaging van het verweven en het verduurzamen van het pand. Voor de komende jaren zoeken we verder naar middelen om het pand aan te kopen, zonder dat dit de huidige functie invulling belemmert. Daarnaast werken we aan een exploitatiemodel dat minder afhankelijk is van incidentele subsidies.

Tot slot

De Stichting Bierumer School is gedreven in het realiseren van maak- en presentatie plekken voor met name jonge kunstenaars, hierbij actief de interactie zoeken met de omgeving. We

zetten in op het behoud van het schoolgebouw in zijn functie als ontwikkelplek en als een toegankelijke plek waar veel dorpsbewoners herinneringen mee delen.

Laten we de Bierumer School behouden voor Bierum, voor de kunst en voor de verbeelding van het ondenkbare.

Rianne Makkink, Saskia Leefsma, Katja van der Kamp, Paul Giesen, Jan Pieter van den Bos, Manja Kindt, Rolina Nell, Jorien Ketelaar, Paula Biemans en alle kunstenaars die bij de Bierumer School in residence zijn geweest en in de toekomst nog gaan komen.

Januarie 2022